«Elementlar jangi»

— sinflararo bellashuv ssenariysi

Kimyo — fan kechasi, haftalik va bellashuv

8–11-sinf jamoalari uchun

Davomiyligi: 45–50 daqiqa atrofida

Bu ssenariy sinflararo kimyo bellashuvi bo‘lib, 45–50 daqiqa atrofida davom etadi. Tezkor savollar, belgi va nom juftligi, «Sirli element» topishmog‘i, laboratoriya xavfsizligi vaziyatlari va himoya turlari bor.

Agar ssenariy foydali bo‘lsa, uni hamkasblaringiz bilan o‘qituvchilar guruhlarida ham ulashing. Bayram va tadbirlar uchun yana ko‘plab ssenariylarni baxtiyor.uz saytidan topishingiz mumkin.

Shu to‘plam sahifasi: https://baxtiyor.uz/kimyo-ssenariy/

«Senariylar to‘plami» bo‘limi: https://baxtiyor.uz/oqituvchilar-uchun-hamma-narsa/senariylar-to-plami/

«Elementlar jangi» — sinflararo bellashuv ssenariysi

MAQSAD

8–11-sinf o‘quvchilarining kimyoviy elementlar, moddalar xossalari va laboratoriya qoidalari bo‘yicha bilimlarini jamoaviy bellashuvda sinash; mantiqiy tahlil va xavfsizlik mas‘uliyatini oshirish.

ISHTIROKCHILAR

Ikki boshlovchi, uchta jamoa (har birida 5 nafardan o‘quvchi — «Proton», «Molekula», «Katalizator»), hakamlar hay‘ati (kimyo va biologiya o‘qituvchilari), she‘r o‘qiydigan o‘quvchilar, muxlislar.

JIHOZLAR

Uchta stol va nom lavhalari, davriy jadval (bellashuvning 1-turida yopiq, 2-turdan keyin yordamchi sifatida ochiq bo‘lishi mumkin), sekundomer, gong, javob varaqalari, faxriy yorliqlar.

TADBIR REJASI

Kirish — 5 daqiqa. 1-tur: Tezkor savollar — 8 daqiqa. 2-tur: Belgi va modda juftligi — 8 daqiqa. She‘r va muxlislar pauzasi — 6 daqiqa. 3-tur: «Sirli element» — 8 daqiqa. 4-tur: Laboratoriya vaziyatlari — 10 daqiqa. Yakun va taqdirlash — 5 daqiqa. Jami: 45–50 daqiqa atrofida.

O‘QITUVCHI UCHUN ESLATMA

Savollar maktab dasturi doirasida tuzilgan. 4-turdagi vaziyatlarda o‘quvchilar faqat «mumkin emas» deb qolmasdan, «nega?» va «to‘g‘risi qanday?» degan qismini ham aytib bersin.

TADBIRNING BORISHI

(Tantanali musiqa. Jamoalar joyini egallaydi.)

1-boshlovchi: Assalomu alaykum, aziz ustozlar va bilimdonlar! «Elementlar jangi» nomli sinflararo kimyo bellashuviga xush kelibsiz!

2-boshlovchi: Bugun uchta jamoa — «Proton», «Molekula» va «Katalizator» bellashadi. Hakamlar hay‘atiga adolatli baho tilaymiz!

1-o‘quvchi (she‘r):

Mening qo‘shnilarim – mohir zargarlar
Bola tasavvurim qoldirib hayron

Mohak toshin ishga solar edi va
Sof oltinni misdan farqlardi oson.

(Rasul Hamzatov, «Mening qo‘shnilarim – mohir zargarlar» she‘ridan)

1-TUR. TEZKOR SAVOLLAR

(Har jamoaga 60 soniyada savollar. Har to‘g‘ri javob — 1 ball.)

1-boshlovchi («Proton» jamoasiga): — Kislorodning kimyoviy belgisi? (O.) — Vodorod peroksidi formulasi? (H_2O_2.) — Davriy tizimdagi birinchi element? (Vodorod — H.) — Oddiy sharoitda suyuq metall? (Simob — Hg.) — Havoda eng ko‘p uchraydigan gaz? (Azot — N_2.) — Olmos qaysi elementdan tuzilgan? (Uglerod — C.)

2-boshlovchi («Molekula» jamoasiga): — Temirning kimyoviy belgisi? (Fe.) — Oltinning kimyoviy belgisi? (Au.) — Osh tuzining formulasi? (NaCl.) — Kislotali muhitni aniqlashda ishlatiladigan mashhur indikator? (Lakmus, fenolftalein yoki metiloranj.) — Quyosh va yulduzlarda eng ko‘p uchraydigan element? (Vodorod.) — Ozon qatlamini tashkil etuvchi gaz molekulasi nechta kislorod atomidan iborat? (Uchta — O_3.)

1-boshlovchi («Katalizator» jamoasiga): — Kumushning kimyoviy belgisi? (Ag.) — Misning kimyoviy belgisi? (Cu.) — Karbonat angidrid formulasi? (CO_2.) — Eng yengil gaz? (Vodorod — H_2.) — Quruq muz — qaysi gazning qattiq holati? (Karbonat angidrid.) — Metallar elektr tokini o‘tkazadimi? (Ha, yaxshi o‘tkazadi.)

2-TUR. BELGI VA NOM JUFTLIGI

2-boshlovchi: Jamoalar 2 daqiqada kimyoviy belgi/formula va ularning kundalik nomlarini juftlashtiradi. Har to‘g‘ri juftlik — 2 ball.

— $NaHCO_3$ → Osh sodasi (ichimlik sodasi).

— $CaCO_3$ → Bo‘r / ohaktosh / marmar asosi.

— SiO_2 → Kvars qumi (shisha ishlab chiqarishda asosiy xomashyo).

— Fe → Temir (gemoglobin tarkibiga ham kiradi).

— K → Kaliy (o‘simliklar o‘sishi uchun zarur makroelement).

(Jamoalar ishlayotganda she‘r.)

2-o‘quvchi (she‘r):

Kimyogar donishmand mitti zarrani
Yuz million bo‘lakka bo‘lolgani rost.
Eshitdim yoqqanin men qizil qorni,
Bunga ham topildi mantiqiy asos.

(Toshpo‘lat Hamid, «Umr cho‘qqisi» she‘ridan)

3-TUR. «SIRLI ELEMENT»

1-boshlovchi: Uchta ishora orqali kimyoviy elementni toping. 1-ishoradan — 5 ball, 2-ishoradan — 3 ball, 3-ishoradan — 1 ball.

1) Bu metall Yer qobig‘ida metallar ichida eng ko‘p tarqalgan.

2) U juda yengil, korroziyaga chidamli va elektr tokini yaxshi o‘tkazadi.

3) Samolyotsozlikda, elektr simlarida va oshxona folgasida keng qo‘llanadi.

(Javob: Alyuminiy — Al.)

4-TUR. LABORATORIYA VAZIYATLARI

2-boshlovchi: Har jamoaga bittadan vaziyat beriladi. 2 daqiqada muhokama qilib, 1 daqiqada xato va to‘g‘ri yechimni ayting. Maksimal — 5 ball.

— «Proton»ga: O‘quvchi probirkadagi moddaning hidini bilish uchun burnini probirka og‘ziga yaqinlashtirib chuqur nafas oldi. Xatosi nima? (To‘g‘ridan-to‘g‘ri hidlash mumkin emas — qo‘l bilan havoni yengil yelpigichdek o‘ziga yo‘naltirib hidlanadi.)

— «Molekula»ga: Qizdirilayotgan probirkaning og‘zi qo‘shni o‘quvchi tomoniga qaratib ushlandi. Xatosi nima? (Qizdirilayotgan probirka og‘zi na o‘ziga, na boshqalarga qaratilmasligi kerak, chunki suyuqlik sachrab chiqishi mumkin.)

— «Katalizator»ga: Ish tugagach, ortib qolgan reaktivni yana asl shishasiga qaytarib quyishmoqchi bo‘lishdi. To‘g‘rimi? (Yo‘q, ortib qolgan reaktiv asl idishga qaytarilmaydi — bu boshqa moddani ifloslantirishi yoki kutilmagan reaksiya berishi mumkin.)

YAKUN VA TAQDIRLASH

(Hakamlar natijalarni e‘lon qiladi. Jamoalarga yorliqlar topshiriladi.)

1-boshlovchi: Kimyoda ham, hayotda ham aniqlik, mas‘uliyat va toza qiziqish g‘alaba keltiradi. Barchangizga rahmat!

KECHADAN KEYIN

Bellashuv savollarini sinf devoriy gazetasiga joylashtirib, kichik sinflar ham element belgilarini o‘yin tarzida o‘rganishi uchun ochiq qoldiring.